

Landgoed Sandenburg

Samen bouwen aan een natuurinclusieve en energieke toekomst

19 augustus 2025

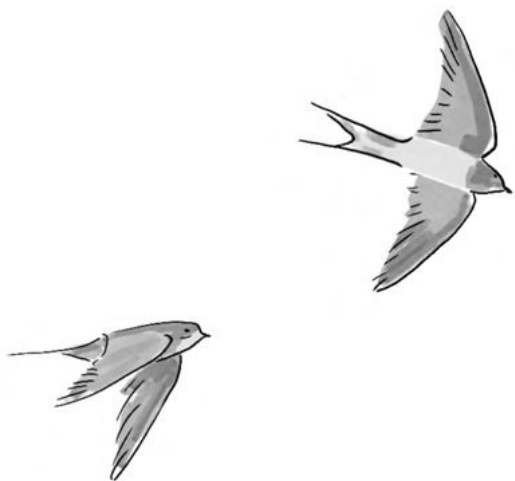

Samenvatting	4
Van historie naar toekomstvisie	5
Mogelijk beeld voor de toekomst: natuurinclusieve landbouw: minder koeien, meer toekomst	5
Nieuwe inkomstenbronnen: het landgoed als energielandschap	7
Zon op land - slim en landschappelijk ingepast	7
Energie uit mest - kringloopkracht op eigen erf	10
Wind - klein maar waardevol	10
Onze droom	12

Samenvatting

Landgoed Sandenburg, een historisch familielandgoed van 650 hectare, werkt stap voor stap aan een transitie. De essentie ervan is om met respect voor natuur, landschap én landbouw een nieuw toekomstperspectief te creëren waarin boeren kunnen extensiveren, biodiversiteit groeit en duurzame energie lokaal wordt opgewekt. Zo bouwen zij aan een gebied dat ecologisch in balans is en tegelijkertijd economische waarde behoudt voor volgende generaties. Dit doen ze niet alleen: zij werken samen met omwonenden, belangenorganisaties op het gebied van natuur en cultuurhistorie, agrarisch ondernemers en overheden het plan uit en zetten samen de schouders onder deze integrale gebiedsgerichte aanpak.

Van historie naar toekomstvisie

Sinds 1794 is Landgoed Sandenburg in bezit van de familie Van Lynden van Sandenburg. De huidige generatie, vertegenwoordigd door Frederik van Lynden van Sandenburg, mede eigenaar en directeur van het landgoed, focust zich op de lange termijn: wat is nodig voor het behoud en de ontwikkeling van het landgoed. Van de 650 hectare is de helft natuur en de andere helft in gebruik voor landbouw. Zes pachters, allen melkveehouders, gebruiken gezamenlijk 350 hectare. Net als de meeste Nederlandse boeren zijn ook zij de afgelopen decennia gedwongen meegegaan in schaalvergroting en intensivering. Maar die weg is eindig, zo geeft de landgoedeigenaar aan. De huidige bedrijfsvoering bij Nederlandse melkveehouders met gemiddeld 2,7 grootvee-eenheden (GVE)1 per hectare is niet houdbaar voor de kwaliteit van het land en de natuur. Door strengere Europese regels rondom mestgebruik komen de bedrijven financieel onder druk te staan, omdat de kosten voor het afvoeren van de overvloedige mest niet zijn op te brengen. De kinderen zien geen toekomst meer in het overnemen van het bedrijf.

Mogelijk beeld voor de toekomst: natuurinclusieve landbouw: minder koeien, meer toekomst

In de toekomst zijn mogelijk niet alle huidige melkveebedrijven op het landgoed levensvatbaar. De bedrijven die voldoende toekomstperspectief hebben krijgen de mogelijkheid om hun bedrijfsvoering te transformeren naar een extensiever, natuurinclusief model – mogelijk zelfs biologisch. Met meer grond per bedrijf, zodat de veebezetting omlaag kan tot maximaal 1,5 GVE per hectare, en ruimte ontstaat voor

Noot 1 Een grootvee-eenheid (GVE) is gelijk aan 1 melkkoe na eerste keer afkalven. Vrouwelijk jongvee wordt omgerekend naar de fosfaatproductie van één melkkoe. De fosfaatproductie van één melkkoe is op 1 gesteld. Een kalf (tot 1 jaar) telt als 0,25 GVE, een pink (1-2 jaar) als 0,5 GVE (Bron: CBS)

Figuur 1.1 Luchtfoto landgoed Sandenburg.
Bron: Sandenburg.nl

meer biodiversiteit met kruidenrijk grasland, herstelde houtwallen en een verhoogd waterpeil op delen van het landgoed. Zo ontstaat een rijk landschap waarin landbouw en natuur elkaar versterken in plaats van met elkaar concurreren. De boer die de grond pacht van het landgoed krijgt in deze visie een aanvullende rol: naast ondernemer is hij ook landschapsbeheerder, met vergoedingen voor natuurbeheer via lokale en provinciale regelingen. Helaas zijn deze subsidies vaak onzeker en van kortere duur. Structurele verandering vraagt om langjarige financiële zekerheid – minimaal 10 maar liever 15 jaar. Hier ligt een uitdrukkelijke oproep aan de overheid: denk en doe mee om een lange termijn ontwikkeling mogelijk te maken

Figuur 1.2 Werkbezoek verticale panelen Culemborg

Weidehommel

Nieuwe inkomstenbronnen: het landgoed als energielandschap

De grote vraag is: hoe bekostigen we deze transitie? De melkprijs zal dit niet opvangen. Daarom kijken we naar andere bronnen van inkomsten, in het bijzonder het lokaal opwekken van duurzame energie. Daarmee slaan we meerdere vliegen in één klap: een nieuw toekomstperspectief voor de boeren, versterking van de biodiversiteit en het landschap én een bijdrage aan de energietransitie. En als we dat slim doen, dan dragen we ook bij aan verlichting van de netcongestie die de komende jaren woningbouw en de verduurzaming van bedrijven belemmert.

We onderzoeken drie manieren van het opwekken van duurzame energie:

1.

Zon op land - slim en landschappelijk ingepast

Binnen de kaders van de gemeenten Utrechtse Heuvelrug en Wijk bij Duurstede kijken we naar slimme combinaties van zonne-energie en andere functies:

- Verticale panelen op landbouwgrond met voldoende tussenruimte voor agrarische activiteiten.
- Zonnepanelen op natte natuurgebieden met waterberging in het kader van klimaatadaptatie (extreme regenval), versterking van biodiversiteit én energieopwekking (maximaal 25-35% van het oppervlak).
- Panelen boven gewassen zoals fruit (vooralsnog niet aanwezig op het landgoed).

Een beperkt aantal verticale panelen lijkt voor het landgoed op dit moment de beste optie. Op een plek aan de rand van het landgoed tegen het gebied aan waar fruitbomen het landschap voor een belangrijk deel bepalen. Die

mogelijkheid zal nader onderzocht worden.

Volgens de netbeheerder Stedin is het stroomnet officieel 'vol' en is er geen teruglevering in het gebied mogelijk. Er lopen op het landgoed echter twee 10kV-kabels waarvan één te upgraden is naar 20kV: dus een verdubbeling van de capaciteit. Er is in onze ogen ruimte in het bestaande netwerk om duurzaam opgewekte energie in te voeden, als de netbeheerder meebeweegt en denkt in mogelijkheden in plaats van beperkingen. Hier ligt vooralsnog een grote uitdaging. Recente uitspraken van de ACM zijn in ons voordeel: de netbeheerder is verplicht om teruglevercapaciteit toe te kennen en afspraken te maken over beperkende voorwaarden (het park afschakelen op momenten dat er teveel opwek in het gebied is).

Vogelvluchtimpresie zonnepark

Ree

Impressie zon op land

Haas

2.

Energie uit mest - kringloopkracht op eigen erf

Bij een totale veebezetting van 450 GVE kan er met kleine monovergisters (iedere boerderij een eigen vergister) jaarlijks 350.000 m³ biogas worden geproduceerd. Dit levert:

- 1.000 MWh aan stroom (goed voor bijna 250 woning).
- 1.350 MWh warmte die lokaal benut kan worden, bijvoorbeeld voor het drogen van gras of het digestaat dat overblijft na de vergisting.
- Tot 50% minder stikstofemissie in geval er verse drijfmest wordt vergist.
- Digestaat als alternatief voor kunstmest waarmee precisiebemesting kan worden toegepast.

Met een gezamenlijke aanpak in de regio (meer melkveehouders die meedoen) kan deze energie direct aan omliggende woonwijken worden geleverd. In Wijk bij Duurstede ligt al een concreet woningbouwplan stil door netproblemen - biogas kan hier mogelijk het verschil maken.

3.

Wind - klein maar waardevol

Grote windmolens passen niet in dit landschap. Wel bekijken we de mogelijkheden voor kleinschalige erfmolens (tot maximaal 20 meter ashoogte). Een dergelijke molen levert op jaarbasis rond de 30 MWh op. In de winter en 's nachts is dit een waardevolle aanvulling op zonne-energie. Ook voor het verlichten van netcongestie is een constante lokale opwek noodzakelijk. Windenergie hoort daar uitdrukkelijk bij.

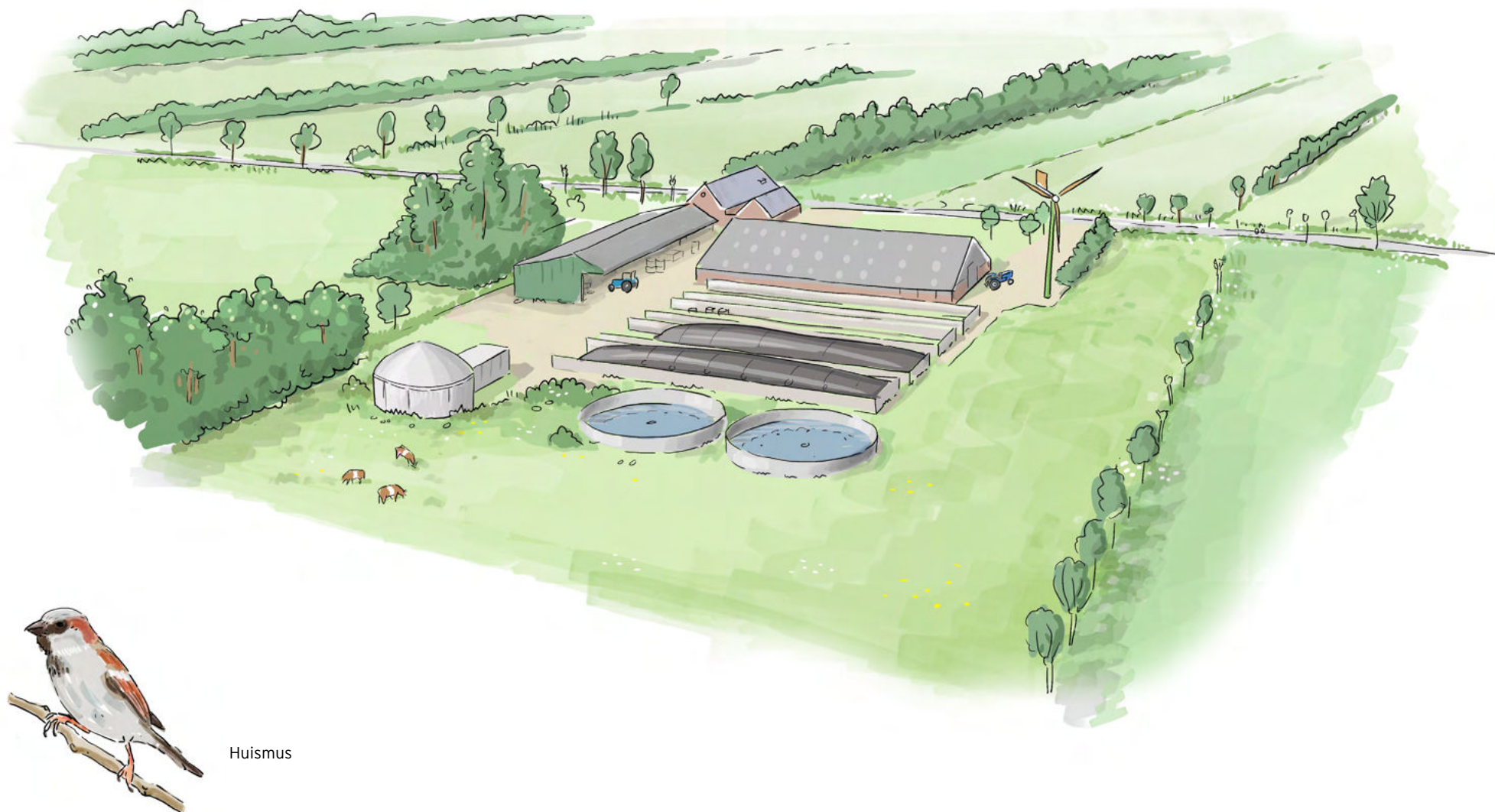
Waar we samen voor staan

Met dit plan brengen we visie en daadkracht samen. We bouwen aan:

- Een toekomstbestendig model voor natuurinclusieve landbouw dat de toekomst van het landgoed vormgeeft.
- Behoud én versterking van landschappelijke en ecologische waarden.
- Lokaal opgewekte energie die het net ontlast en woningbouw mogelijk maakt.
- Verbinding tussen producenten en afnemers van lokaal opgewekte energie dankzij een op te richten energiegemeenschap.
- Een gebiedsgerichte aanpak die past bij de waarden van Sandenburg én bij de ambities van de provincie en gemeenten.

Vogelvluchtimpresie energie uit mest en wind

Onze droom

Wat we voor ons zien, kunnen we alleen realiseren als we het samen met alle lokale betrokken partijen vormgeven. Met boeren, omwonenden, overheden en partners in energie en natuur. Onze ambitie is om van Landgoed Sandenburg een voorbeeld te maken van hoe landbouw, natuur en energie hand in hand kunnen gaan - voor de gemeenschap van vandaag én die van morgen.

WAARDEN
BURG
Ecology

Heuvelrug Energie

architectuurcentrum **aorta**